

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2022/23:45

Fredagen den 16 juni

§ 1 Miljöfrågor

Statsrådet Romina Pourmokhtari

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för miljö den 16 mars 2023

Återrapport från informellt ministermöte den 18–19 april 2023

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för miljö den 20 juni 2023

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

God morgon! Varmt välkomna till dagens EU-nämndssammanträde den 16 juni 2023!

Statsrådet Romina Pourmokhtari behöver gå ungefär klockan 8.45, eftersom det stora klimatmötet hålls i dag. Ifall vi fortfarande har ärenden kvar då får statssekreteraren ta över efter statsrådet.

Finns det något att komplettera med muntligen när det gäller den skriftliga återrapporten från mötet i rådet den 16 mars samt det informella ministermötet den 18–19 april, Romina Pourmokhtari?

Anf. 2 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr ordförande! Vi har ingenting att komplettera med. Jag hoppas att ni har läst innehållet. Det var ett väldigt lyckat informellt möte.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för det.

Nu går vi in på huvudmaterian och dagordningspunkt 3, Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om restaurering av natur.

Anf. 4 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr ordförande! Medlemsstaterna har en konstruktiv ansats i förhandlingarna. Förhandlingarna går framåt, och förutsättningarna att nå en allmän riktlinje på miljørådet bedöms numera vara goda. Nästan alla medlemsstater stöder förordningsförslaget på en övergripande nivå men ser samtidigt ett behov av ökad flexibilitet, som möjliggör att medlemsstaterna kan genomföra förordningen på ett socioekonomiskt effektivt sätt med större grad av rådighet på nationell nivå.

Regeringens ståndpunkt rörande EU-kommissionens förslag till förordning om restaurering av natur är densamma som överlades om med miljö- och jordbruksutskottet den 13 april 2023. Det svenska ordförande-

skapet har, baserat på synpunkter från medlemsstaterna, lagt fram och fått stöd för ett kompromissförslag som innebär betydande ändringar i den riktningen. Det går också i riktning mot den svenska positionen.

Regeringen konstaterar att förordningstexten under förhandlingarna har rört sig i riktning mot den svenska positionen i centrala delar. Likväl kvarstår problemen som regeringen tidigare identifierade i förslaget. Bland dessa ingår att förslaget till allmän riktlinje inte i tillräcklig utsträckning respekterar jordbrukets markanvändning och det nationella självbestämmandet i skogsfrågor. Dessutom riskerar det att medföra ökad komplexitet och minskad flexibilitet vid prövning och samhällsplanering.

Mot bakgrund av detta samt riksdagens tidigare ställningstagande i subsidiaritetsfrågan kan Sverige inte ställa sig bakom en allmän riktlinje i detta fall.

Anf. 5 ANNA LASSES (C):

Jag tackar för dragningen.

Vi i Centerpartiet ställer oss bakom regeringens ståndpunkt, eftersom vi tycker att det finns kvar ganska stora problem med förslaget, inte minst utifrån såväl jordbruk som skogsbruk och äganderätt. Vi ställer oss alltså bakom regeringens ställningstagande.

Anf. 6 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Jag har full förståelse för att statsråd har svårt att alltid vara med på EU-nämndens sammanträden, inte minst om det beror på internationella åtaganden där man kanske inte själv styr över dagordningen. Men ett klimatmöte som man själv bjudit in till är viktigt, och man får nog förutsätta att statsråden håller sådan ordning på sina kalendrar att de vet att de ska kunna företräda regeringen i EU-nämnden. Grunden är ju att det är statsråden som kommer till EU-nämnden. Jag tycker att det är dålig planering av både detta statsråd och det statsråd som kommer efter.

Jag har några frågor. Men jag vill jättegärna höra inte bara regeringens ståndpunkt. Vi vet och har förstått från annat håll att man har en samordning om EU-politiken med Sverigedemokraterna, som ingår i regeringsunderlaget. Därför vill jag gärna höra Sverigedemokraternas syn på regeringens ståndpunkt innan jag ställer mina frågor.

Anf. 7 REBECKA LE MOINE (MP):

Jag representerar alltså Miljöpartiet och inte Sverigedemokraterna.

Vi menar att det inte kan betraktas som en framgång att förhandlingarna i stort har rört sig i riktning mot den svenska positionen, kanske också med stor draghjälp från Sverigedemokraterna.

Det här innebär nämligen en försämring av förslaget. Den svenska ståndpunkten har försämrats under förhandlingens gång. Varje gång vi har fått se någonting har det urvattnats med flexibilitet, undantag, dispens och så vidare. Det har gjort att man har kommit bort från själva huvudsyftet: att restaurera och återskapa natur och friska ekosystem.

Regeringens ståndpunkt är inte heller förenlig med de avtal som har skrivits på å Sveriges vägnar, bland annat avtalet från Montreal om den biologiska mångfalden och Parisavtalet.

Vi beklagar en mängd allvarliga försämringar i förslaget. Det som fortfarande markeras som utestående frågor i utkastet till övergripande riktlinjer är allvarliga försämringar av icke-försämringskravet för naturområden i artikel 4 och 5.

Vi tycker att kommissionens förslag bör kvarstå. Vi menar att ordförandeskapets förslag innebär en märkbar försvagning som får konsekvenser för skogliga ekosystem.

Det saknas fortfarande en mekanism för att förhindra låsta lägen när restaureringslagstiftningen står i konflikt med medlemsstaternas förhandlingar och beslut om fiskepolitiken under den gemensamma fiskepolitiken. Det riskerar att omintetgöra restaureringslagens effekter för marina ekosystem.

Trots allt detta tycker vi att regeringen borde stå bakom kompromissen. Att som ordförandeland rösta nej till ett EU-direktiv är ytterst märkligt och väldigt oproffsig. Det är regeringen som i egenskap av ordförandeland har hållit i förhandlingarna. Det sänder en konstig signal att sedan rösta nej.

Jag tycker att det är en skandal. Det är inte bara innehållsmässigt utan även processmässigt under all kritik.

Anf. 8 LORENA DELGADO VARAS (V):

Tyvärr hör man upprepade gånger att ledamöter för ett och samma parti antingen sitter och pratar under mötena eller i det här fallet skrattar. Det är något som behöver uppmärksammas.

Jag går vidare till frågan. Det är intressant att man gång på gång ställer miljö- och klimatfrågor mot socioekonomiska frågor. Det kan snarare vara tvärtom. Många av de här frågorna säkerställer till exempel livsmedelsförsörjningen och vår förmåga att överleva vid extrema väderförhållanden. Det är oftast de fattigaste som drabbas. Det är sorgligt att man gång på gång försöker peka ut att det är det här förhållandet som kanske gör det svårt att nå de miljö- och klimatmål som vi har åtagit oss.

Jag håller med om att regeringen gång på gång har försvagat och urvattnat innehållet i det här. Vår hållning är att det bör skärpas snarare än försvagas. Man ska åtminstone nå det som sagts i de internationella avtalen.

Vi har en avvikande standpunkt sedan tidigare som jag gärna lyfter in i detta möte. Där tar vi bland annat upp frågan om ekonomi versus vad det faktiskt innebär att jobba med de här frågorna.

Jag vill också lägga till att det är synnerligen konstigt att man röstar nej till någonting som man själv har varit med och förhandlat fram.

Anf. 9 LUDVIG ASPLING (SD):

Jag ber om ursäkt för skrattet, herr ordförande. Men någon borde informera delar av presidiet om att man i EU-nämnden inte kan ställa frågor till andra än statsrådet.

Anf. 10 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Det är under all kritik att hänskratta i EU-nämnden. Jag tycker att vi ska ha mer respekt för varandra som parlamentariker och i de olika roller vi har.

Jag är fullt medveten om att man inte kan ställa frågor till andra. Det jag bad om var en helt rimlig bekräftelse på och underlag från

Sverigedemokraterna, som ingår i regeringsunderlaget, hur de ställer sig till den ståndpunkt som regeringen här har lagt fram. Jag tycker inte att det är en orimlig begäran när EU-nämnden nu ska hantera en ståndpunkt som vi fick klockan 22.30 i går utifrån en ny allmän riktlinje på 156 sidor som också kom sent i går kväll. Det är inte orimligt.

Jag hoppas att Sverigedemokraterna ändå kan hörsamma det och berätta för EU-nämnden hur de ser på regeringens ståndpunkt.

Anf. 11 JYTTE GUTELAND (S):

Herr ordförande! Jag vill tacka statsrådet.

Även jag vill säga att vi inte kan ha ett sådant arbetsklimat. Vi tycker olika, men vi hånskrattar inte i EU-nämnden. Det blir väldigt otrevligt.

Jag har en fråga. Förstår vi rätt? Gör ministern bedömningen att Sverige står bakom det allmänna syftet med den kompromiss man har lyckats förhandla fram, men att det för svensk del har varit ett misslyckande? Det blev lite otydligt i inledningen vad som leder fram till slutsatsen för statsrådets del.

Om det finns en generell ansats att det övergripande syftet är någonting som vi står upp för handlar det väl om att det blivit misslyckade förhandlingar från svensk sida? Är det så vi ska uppfatta det?

Anf. 12 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Då får jag be statsrådet redogöra för EU-nämnden för hur underlaget bakom ståndpunkten ser ut och om det är en ståndpunkt som också regeringsunderlaget står bakom.

Jag vill gärna ställa en fråga till. Om jag förstod statsrådet rätt gör statsrådet bedömningen att det på rådet kommer att beslutas om den allmänna riktlinje som delades med EU-nämnden sent i går eftermiddag. Men här kommer Sverige med en ståndpunkt om att rösta nej.

Då är jag intresserad av att få veta på vilket sätt statsrådet bedömer att den allmänna riktlinjen faktiskt kommer att antas. Och vilken konsekvensanalys man har gjort av att Sverige då försätter sig i en position där vi röstar nej till något som ändå kommer att bli verklighet? Hur ser konsekvensanalysen ut när det gäller framtida påverkan i det viktiga nationella självbestämmandet i klimat- och miljöpolitiken på EU-nivå?

Jag vill understryka att också vi socialdemokrater har haft stora invändningar mot kommissionens förslag. Vi delar oron för hur det här kan påverka det nationella självbestämmandet, inte minst när det gäller skogen. Men nu är det regeringen som sitter vid förhandlingsbordet.

Det skulle vara bra om statsrådet kan redogöra för detta.

Anf. 13 MARTIN KINNUNEN (SD):

Ordförande! Sverigedemokraterna brukar inte begära ordet när vi inte har någon avvikande ståndpunkt, eftersom arbetsformen med tyst medgivande gäller i EU-nämnden. Därför brukar vi inte försöka uppta onödig tid på det sättet.

Jag kan dock konstatera att det i alla fall tycks som att Centerpartiet och fyra partier här står bakom regeringens ståndpunkt. Sedan får vi se vad Socialdemokraterna tycker. De lär återkomma.

Nu har jag kommenterat majoritetsförhållandena.

Herr ordförande! Låt mig nämna att även vi självklart ser ett stort värde i att komma till EU-nämnden. Det är vår skyldighet att prioritera det i våra scheman. Jag kan inte annat än be om ursäkt för att statssekreterare har fått företräda mig vid många tillfällen. I de allra flesta fall har det rört sig om åtaganden relaterade till ordförandeskapet i EU. Vi har självfallet sett till att exempelvis vara här i dag för att diskutera den svenska ståndpunkten i viktiga förslag såsom nature restoration.

Låt mig gå över till själva frågan. Ledamoten Guteland undrade hur vi har resonerat kring beslutet att rösta nej till förslaget. Det är de kvarstående problemen i förslaget, som att man inte respekterar jordbrukets markanvändning samt det nationella självbestämmandet i skogsfrågor, som är de innehållsmässiga faktorerna för regeringens bedömning.

När det generellt handlar om hur vi ska förklara hur det kommer sig att vi vill rösta nej hänvisar vi till det tidigare resonemanget, som även riksdagen har klargjort, om subsidiaritetsprincipen. Det handlar huruvida EU bör bestämma och reglera frågor som berörs av naturrestaureringsförslaget. Subsidiaritetsprincipen är alltså det som föranlett den svenska ståndpunkten.

Vi hade självklart kunnat förhålla oss på ett annat sätt. Vi hade exempelvis kunnat avstå om vi sett att förslaget i högre utsträckning hade legat i linje med de svenska behoven vad gäller markanvändning och självbestämmande i skogsfrågor. Vi upplever inte att det har uppnåtts på ett sådant sätt att den svenska ståndpunkten kunde bli att avstå eller att resonera kring förslaget – därav vårt nej. Subsidiaritetsprincipen är alltså det korta svaret.

Vice ordföranden undrade över hur vi reflekterar kring en pågående förhandling. Förhandlingen är som sagt pågående. Vi resonerar utifrån det förslag som ligger på bordet. Det är det senaste kompromissförslaget vi utgår från här i den svenska ståndpunkten.

Under ordförandeskapet strävar man efter att föra förslaget framåt och ta in alla olika medlemsstaters synpunkter. Det är på så sätt ordförandeskapet har tagit sig an frågan. Att föra arbetet framåt är syftet med ordförandeskapet. Vi upplever kanske inte att utvecklingen har gått så kraftigt framåt att den svenska ståndpunkten skulle bli att vi ställer oss positiva till förslaget. Ordförandeskapets roll är dock att föra arbetet framåt.

Vi visste att detta var en svår fråga att förhandla om och att vi hade mycket arbete framför oss. Vi såg då att det klokaste för Sverige var att sköta ordförandeskapet på ett professionellt sätt för att föra arbetet framåt. Det är i det vi gör våra bedömningar. Vi bedömer att förutsättningarna för att kompromissförslaget röstas igenom kan anses vara goda att, men det är ännu inte klart eftersom frågan förhandlas i detta nu. Det kvarstår fortfarande frågetecken kring flera medlemsstaters bedömning av huruvida de ställer sig bakom kompromissförslaget eller inte.

Själva arbetet pågår, och man förhandlar frågan. Men utifrån det kompromissförslag som nu ligger på bordet tycker vi att den svenska ståndpunkten ska vara att inte rösta igenom förslaget.

Anf. 15 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! I och med att vi fick ett nytt förslag till allmän riktlinje sent i går eftermiddag och den svenska ståndpunkten ännu senare – 22.30 – är det genom frågor här i EU-nämnden som man som opposition måste försöka bena ut hur man ska ta sig an detta.

Med det sagt har Socialdemokraterna som parti varit väldigt tydligt med de ställningstaganden vi har gjort i frågan, och är så fortfarande. Nu gäller det att försöka förstå hur det relaterar till den föreslagna allmänna riktlinjen och regeringens agerande.

Jag tycker inte att statsrådet svarade på den fråga jag ställde, nämligen det faktum att Sverige röstar emot sin egen framförhandlade kompromiss i en sådan viktig fråga. Vilken konsekvensanalys har man gjort av hur det kommer att inverka på Sveriges möjligheter att i framtiden påverka i denna viktiga fråga?

Det här kommer ju inte att vara slut i och med detta beslut. Europaparlamentet ska hantera det, och det blirilogförhandlingar och annat. Vilken analys gör man alltså av Sveriges anseende och Sveriges möjligheter att på allvar påverka den för Sverige så viktiga frågan, inte minst vad gäller det nationella självbestämmandet om skogen men också jordbrukets markanvändning?

Eftersom statsrådet sa att det rådde en konstruktiv anda och att förutsättningarna är goda att nå en allmän riktlinje på rådet vill jag gärna veta vilka länder ni räknar med ska rösta ja. Vilka länder är det mer än Sverige som kommer att rösta nej?

Avslutningsvis undrar jag vad regeringen har lagt på bordet för förhandling för att nå en allmän riktlinje. Hur är bedömningen, utifrån de förutsättningar vi har, att få fram en allmän riktlinje? Regeringen har ju lagt fram allmänna riktlinjer som har hanterats i bland annat Coreper. Man får väl ändå utgå från att det har varit allmänna riktlinjer där regeringen har bedömt att den kunde ställa sig bakom dem. Allt annat är en väldigt konstig process i EU-samarbetet.

Vilka förslag har regeringen alltså lagt fram på bordet för att kunna ställa sig bakom en allmän riktlinje? Eller har det varit förhandlingar där regeringen redan från början har sagt att den aldrig någonsin kommer att kunna rösta ja? Det vore lite speciellt när det gäller process- och förhandlingstaktik.

Den första frågan: Vad är bedömningen vad gäller påverkan inför framtiden i dessa för Sverige så viktiga frågor?

Den andra och viktigaste frågan: Vilka länder kommer att rösta ja och vilka kommer att rösta nej?

Anf. 16 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! I mitt förra anförande glömde jag nämna att jag vill lyfta fram vår tidigare avvikande ståndpunkt, som vi bland annat lämnade i miljö- och jordbruksutskottet.

Jag har även en fråga. Kommer denna fråga upp på dagordningen för miljørådets möte den 20 juni? Det har gått rykten om att ordförandeskapet har försökt få bort frågan från dagordningen. Jag vill jättegärna få ett rakt svar på detta.

Jag tycker dessutom att det är märkligt att Sverigedemokraterna inte vill ta till orda i större utsträckning. Det här måste ju betraktas som en stor

Anf. 17 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr ordförande! Vice ordföranden Erkrans ställde frågor om det svenska anseendet. Jag skulle säga att det är högre än på länge givet att vi också visar att vi kan sköta ordförandeskapet på sådant sätt att vi är konstruktiva och diplomatiska när det finns en vilja att arbeta framåt även om Sverige inte vill det, som vid detta förslag där vi hänvisar till subsidiaritetsprincipen. Man ser att vi under ordförandeskapet har varit konstruktiva och fört arbetet framåt på ett sådant sätt som man är skyldig att göra givet den goda seden i unionen.

Förslaget har ännu inte röstats igenom. Vi har inte antagit allmänna riktlinjer på något miljöråd än. Som det ser ut nu finns det många medlemsstater som gillar det kompromissförslag som har lagts fram av ordförandeskapet. Men mötena pågår i detta nu så utfallet av miljörådsmötet och huruvida det finns på dagordningen eller inte avgörs av medlemsstaternas respektive representanter på working party groups-mötena, det vill säga Coreper.

Frågan om huruvida man kommer att anta en allmän riktlinje på miljörådets möte ställdes även av ledamoten Le Moine. Det avgörs av hur utfallet blir på Corepermötet i dag. Om man anser att ett kompromissförslag är tillräckligt bra är det inte endast upp till ordförandeskapet om det ska stå på dagordningen eller inte, utan det är lite mer komplext än så.

Jag fick en fråga om hur olika medlemsstater kommer att rösta. Förslaget är som sagt fortfarande under förhandling. Det kan komma att ändras. Som det ser ut just nu ställer sig bland annat länder som Spanien, Belgien och Frankrike positiva till förslaget. Länder som har uttryckt att de kommer att rösta nej om förslaget ser ut så som det gör just nu är bland annat Polen och Nederländerna. Det finns flera länder som är tveksamma och inte riktigt har uttalat sin vilja än.

Frågan har som sagt inte helt gått i mål. Men som det ser ut nu, givet det förslag som ligger på bordet, bedömer vi att förslaget skulle kunna komma upp som allmän standpunkt på miljörådet nästa tisdag.

Anf. 18 JYTTE GUTELAND (S):

Herr ordförande! Jag tackar statsrådet för svaren på frågorna.

Jag studsade lite på formuleringen att anseendet är bättre än på länge i en process där Sverige röstar nej till antingen stora direktiv eller förordningar samtidigt som man själv är ordförandeland.

Jag tänker så här: Det kan finnas en förståelse för att en regering kan hamna i knipa, och det händer alla ordförandeländer att man får bekymmer med hur det egna medlemslandet resonerar i en fråga som råkar landa på ordförandebordet. Men i ett sådant läge vore den mest naturliga linjen att säga: "Vi har försökt att förhandla fram frågor men nådde vägs ände och klarade inte hela vägen. Nu konstaterar vi att de andra väljer att gå vidare, och vi väljer att avstå eller rösta emot." En sådan linje kan man förstå.

Här uppfattar jag det dock som att regeringen på något sätt vill få det att framstå som att det finns ett EU-bord där Sverige är en framgångsrik ledare som spelar något slags dubbelspel. Till de andra säger man: "Vi kan

inte få med oss vårt parlament i frågan, men vi kommer att hjälpa er att lotsa fram denna mycket viktiga miljöfråga. På hemmaplan står vi för ett nej. Det vill vi kommunicera hemåt till svenska folket.”

Det här blir ett dubbelspel, och det känns inte som en tydlig politisk linje. Det hade känts betydligt mer renhårigt om vi här hade fått höra att det finns en frustration från Sveriges sida över att man inte har nått fram i förhandlingarna, att man upplever att man gjort allt man kan för att säkra viktiga positioner men tyvärr inte nådde hela vägen fram och att man som ordförandeland tar ansvar och måste få detta på bordet och så vidare. Jag tror att vi alla här hade förstått det. Som läget är nu finns det en känsla av att det försiggår något annat där Sverige inte är en del.

Oavsett hur man känner inför detta måste det vara ett stort misslyckande att gå på gång rösta nej i en tid då man leder EU och har alla blickar på sig. Det kommer definitivt att få följdverkningar längre fram, att Sverige inte ses som lojal i stora processer om de allra viktigaste miljö- och klimatfrågorna. Detta bör finnas i vågskålen när man väljer att rösta nej i stället för att avstå.

Anf. 19 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr ordförande! Jag har något svårt att identifiera en fråga i det sista uttalandet av ledamoten Guteland. Man kan absolut använda olika ord när man reflekterar över den svenska ståndpunkten och valet att rösta nej till en allmän riktlinje. En allmän riktlinje handlar ju inte om den slutliga omröstningen om ett förslag, utan det är ett steg som rådet tar som en del av hur EU arbetar fram nya förslag som man ska anta.

Den svenska ståndpunkten har nog inte undgått något medlemsland i unionen; det här är ett förslag som är svårt för vår del givet vår tradition av självbestämmande i skogsfrågor och den utveckling som vi har haft kring hur vi fattar beslut om skogen. Vi har utvecklat förvaltarstanken, jämställdheten mellan produktionsmål och miljömål och annat som har pekat ut vägen för det svenska skogsbruket. Det handlar också om jordbrukets markanvändning och de avgörande faktorerna för svensk del i detta.

Det svenska ordförandeskapet har i enlighet med god ordförandeskapssed arbetat med förslag, fört dem framåt, tagit in medlemsstaters olika resonemang och helt enkelt gjort sin uppgift. Att vi är tydliga med den svenska ståndpunkten tycker jag ärligt talat inte innebär någonting annat än att vi visar på en ännu större förmåga att hålla sig till den goda seden inom unionen genom att föra arbetet framåt, avsluta de uppgifter som vi har åtagit oss och fokusera på hela rådets vilja att röra sig framåt. Då prioriterar vi inte Sverige särskilt utan värnar ordförandeskapet i enlighet med god sed. Att sedan rösta nej är enligt regeringen klokt utifrån vår tidigare ståndpunkt, som bland annat har antagits i riksdagen, kring subsidiaritetsprincipen.

Anf. 20 MATILDA ERNKRANS (S):

Jag måste ställa en sista fråga. Statsrådet hävdar alltså att ni har skött det här helt enligt plan och enligt de processer som ni hade tänkt. Men då finner sig en fråga. Vi fick ju ett nytt utkast till allmän riktlinje sent i går eftermiddag. Ännu senare, vid 22.30, fick vi regeringens ståndpunkt avseende den allmänna riktlinjen. Statsrådet hävdar att de här

förhandlingarna går helt enligt plan och att Sverige har varit tydligt. Dessutom plockar hon nu in argumentet om subsidiaritetsprincipen och nationellt självbestämmande, vilket inte varit uppe som argument tidigare. Då undrar jag: Vad var det i det nya förslaget till allmän riktlinje som kom från ordförandeskapet i går eftermiddag eller kväll som fick er att göra bedömningen att ni inte kunde presentera en svensk ståndpunkt avseende den allmänna riktlinjen förrän 22.30 i går?

Om det hela tiden har varit klart och tydligt hur Sverige har tyckt måste ni som ordförandeskap ha tänkt: Nu har vi fått till det här, så att vi faktiskt kan ställa oss bakom den allmänna riktlinjen! Men så var det ju inte, utan det kom inte en ståndpunkt förrän 22.30. Om det är som statsrådet säger, att det hela tiden varit klart och tydligt hur Sverige ska agera, hade vi kunnat få ut den svenska ståndpunkten, som innebär ett nej, samtidigt. Vad hände egentligen mellan det sista förslaget till allmän riktlinje och 22.30? Vad var det mer konkret som gjorde att ni landade i ett nej och inte ens kunde anta den här allmänna riktlinjen, om allt gått så precist och enligt plan?

Jag ville bara ställa den frågan. Jag ska fundera på hur vi ska hantera det här från vår sida.

Anf. 21 ORDFÖRANDEN:

Jag ska bara göra ett tillrättaläggande. Jag tror att alla ledamöter fick mejlet 21.26.

Anf. 22 LORENA DELGADO VARAS (V):

Jag ställer mig lite frågande till hur regeringen förhandlar. Någonstans måste man ha någon form av plattform – så här långt är vi villiga att sträcka oss, men så här långt är vi inte villiga att sträcka oss.

Jag hörde med min kollega i miljö- och jordbruksutskottet. I går sa ni att det skulle komma en ny version med flera ändringar, men ingenting om att ni inte skulle ställa er bakom den. Hur kunde frågan skifta så himla snabbt?

Anf. 23 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr ordförande! Det här förslaget är av känslig karaktär för Sverige. Det har varit tydligt under lång tid att det här är ett förslag som påverkar vår medlemsstat i större utsträckning. Det vet inte minst ledamöterna i EU-nämnden. Ni är väl insatta i EU-relaterade frågor, särskilt sådana som berör Sverige i stor utsträckning, vilket det här förslaget gör. Det har förhandlats och kompromissats fram.

Till Sverige och den svenska regeringen kommer kompromissförslaget under gårdagen klockan 13.00. Vi tar emot det och börjar genast samla oss inom regeringen för att se hur förslaget ser ut och hur den svenska ståndpunkten bör se ut givet det kompromissförslag som ligger på bordet.

Det förhandlas som sagt fortfarande. Förhandlingarna är väldigt levande, och det är en del av den dynamik vi har att beakta när vi beslutar vad den svenska ståndpunkten ska vara. Vi bedömer att det kompromissförslag som kom under gårdagen klockan ett inte i tillräckligt stor utsträckning gått i den riktning som skulle vara till fördel för Sverige som medlemsstat. Det är helt enkelt så det har utspelat sig.

Anf. 24 MARTIN KINNUNEN (SD):

Ordförande! Eftersom miljö- och jordbruksutskottets möte i går nämndes vill jag säga att det vi fick på bordet vid det mötet var att regeringen avvaktar utfallet av förhandlingarna och inför ett eventuellt beslut om att anta en allmän riktlinje kommer att återkomma till riksdagen för att förankra sin ståndpunkt. Man flaggade alltså för att man skulle återkomma till riksdagen, rimligtvis med ganska kort varsel, och det var också precis vad som skedde.

Anf. 25 MATILDA ERNKRANS (S):

De senaste svaren på frågorna gör saker och ting ännu mer förvirrade. Om det är så som statsrådet hävdar, att det har varit klart och tydligt från början att Sverige inte kommer att kunna ställa sig bakom en allmän riktlinje på grund av subsidiaritetsprincipen och det nationella självbestämmandet, är ju ståndpunkten som gick till miljö- och jordbruksutskottet i går i allra högsta grad märklig. Då skulle det ha framgått hela tiden att utgångsläget var nej. Då hade man också kunnat få en diskussion om vad skulle krävas för att säga ja. Förvirringen bara ökar omkring detta.

Med tanke på hur det här har hanterats i processen och med tanke på de svar som vi får och inte får här i EU-nämnden vill jag för Socialdemokraternas del vara jättetydlig med att vi hade invändningar och att vi står fast vid våra ställningstaganden. Vi är absolut medvetna om att processen att få fram en förordning på EU-nivå när det gäller restaurering av natur är svår. Men det är viktigt att denna process så småningom kommer på plats. Då måste den komma på plats på så sätt att vi värnar inte bara Sveriges utan också andra medlemsstaters förutsättningar.

Med anledning av den helt överblickbara processen och den information vi får om vad det här får för konsekvenser för hur regeringen med regeringsunderlaget avser att rösta tänker vi använda oss av rätten att anmäla en avvikande ståndpunkt där detta framgår och där vi säger att regeringen och regeringsunderlaget får ta ansvar för hur regeringen och regeringsunderlaget avser att rösta i den här frågan.

Anf. 26 ORDFÖRANDEN:

Jag kan konstatera att Miljöpartiet och Vänsterpartiet är emot regeringens ståndpunkt och förordar att rösta för den allmänna riktlinjen samt att Socialdemokraterna har en avvikande ståndpunkt.

I övrigt kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Förordningen om ändring av förordning (EU) 2019/1242 om koldioxidutsläpp från tunga fordon. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 27 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr ordförande! Vid miljörådet kommer en policydebatt att äga rum om förslaget till skärpta koldioxidkrav för nytillverkade tunga vägfordon. Förslaget är en viktig del i EU:s arbete för att ställa om transportsektorn för att EU ska kunna nå klimatneutralitet senast 2050. Tung vägfordon står i dag för mer än en fjärdedel av EU:s utsläpp av växthusgaser från

vägtransporter och för mer än 6 procent av EU:s sammanlagda utsläpp av växthusgaser.

Ett ökat transportarbete i Europa har resulterat i att utsläppen tenderar att fortsätta öka. Nuvarande förordning räcker därför inte till och sträcker sig inte heller tillräckligt långt fram i tiden för att ge en tydlig planeringshorisont för omställningen för fordonstillverkare och andra berörda aktörer eller för att bidra till EU:s nya klimatlag som antogs efter nuvarande förordning om koldioxidkrav för tunga fordon.

Kommissionens förslag innebär en genomgripande omställning med potential att sätta en världsledande standard för nollutsläppsfordon i ett segment av tunga transporter där EU och inte minst svenska företag är världsledande tillverkare. Förordningen utgör därmed också en viktig industripolitisk rättsakt som kan stärka EU:s konkurrenskraft.

Under det svenska ordförandeskapet har en första granskning av förslaget genomförts. Inför miljørådet nästa vecka har en bakgrundsnot tagits fram med ett par diskussionsfrågor till stöd för ministrarnas diskussion. Frågorna är främst inriktade på de föreslagna målnivåerna och på förslagets utvidgade tillämpningsområde, det vill säga vilka fordon som omfattas av förslaget. Regeringen välkomnar översynen av målen för koldioxidutsläpp i enlighet med den ståndpunkt som finns redovisad i regeringens faktagenomemoria till riksdagen.

Som ordförande i rådet avser Sverige inte att göra inlägg i diskussionen på rådsmötet. Behandlingen kommer att fortsätta efter det svenska ordförandeskapet. Jag ser fram emot en fördjupad debatt i rådet om en rättsakt som är viktig för klimatet men också för EU:s framtida konkurrenskraft och således även Sveriges.

Anf. 28 LORENA DELGADO VARAS (V):

I det skrivna förslaget meddelade regeringen att man behöver analysera om de föreslagna målnivåerna är realistiska mot bakgrund av takten i utbyggnaden av laddinfrastrukturen. Då undrar jag om det här kan tolkas som att regeringen inte avser att hålla takten i utbyggnaden av laddinfrastrukturen och att man därför menar att man kanske inte kommer att nå de målen.

Anf. 29 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Vi från Miljöpartiet vill göra några medskick. Vi behöver ett tydligt nollutsläppsmål för tunga transporter till 2040, och lagförslaget behöver utökas till att omfatta fler fordon. Vi menar också att målen till 2025 och 2030 bör ökas markant. Det bör vara 65 procent till 2030 och 95 procent till 2035. Klassningen av nollutsläppslastbilar bör fortsätta bedömas på samma sätt som med gällande lagstiftning och inte ändras. Vi vill gärna ha en överläggning i frågan senare i miljö- och jordbruksutskottet när det kommit ett förslag att ta ställning till.

Anf. 30 JYTTE GUTELAND (S):

Herr ordförande! Jag tackar statsrådet för beskrivningen av förslaget. Detta känns som en väldigt möjlighet till förbättring. Vi från Socialdemokraterna delar regeringens bedömning att det här är en industriell fråga som kan leda till konkurrensfördelar i en tid då vi kan

2022/23:45
16 juni

utveckla våra transporter på ett både hållbart och mer teknikframstegsvänligt sätt. Det finns många positiva delar i detta.

Vid mötet i miljö- och jordbruksutskottet i går, där statssekreteraren var närvarande, reddes en del av era åsikter ut gällande laddinfrastrukturen. Jag vill få det konfirmerat i dag att det handlar om EU som helhet och inte om Sverige i den mån det är beskrivet. Det vore bra att få det klargjort.

Jag vill också påpeka vikten av att Sverige står upp för de längre transporterna eller de långa lastbilarna, high capacity transports, för i Finland och Sverige har de en viktig roll. Det är också en klimatåtgärd att se till att det fungerar i det här förslaget och den miljönytta som de här lastbilarna innebär räknas in. Man bör även tidigt i diskussionen ha fokus på den frågan även om man inte leder den diskussionen vid det första tillfället.

Anf. 31 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr ordförande! Jag behöver tyvärr avvika alldeles strax, men låt mig kort nämna något om high capacity transports, de långa lastbilarna.

Det är ett perspektiv som förs fram från svensk sida. Men det märks att det är få andra medlemsstater som delar den bilden, så det kommer att vara en utmaning att få gehör för den fortsatt framförda åsikten. Det blir en fråga att följa noga och övervaka under arbetets gång.

Jag kan kort och gott bekräfta det som framförts av statssekreteraren under miljö- och jordbruksutskottet. Det handlar helt enkelt om målnivåer för hela unionen och hela unionens förmåga att klara av det som man ställer upp för arbetet.

Anf. 32 LORENA DELGADO VARAS (V):

Vi tänker att man kanske kan ta bort meningen angående att anpassa målnivåerna efter förutsättningarna för att bygga ut laddinfrastrukturen eller att man kanske behöver analysera hur man kan stötta utbyggnaden av laddinfrastrukturen för att nå klimatmålen. Detta så att man helt enkelt vänder på frågan i stället för att hela tiden begränsa sig utefter vissa länders ovilja att bygga ut laddinfrastrukturen eller behov av stöd för att kunna göra det.

Vi tänker alltså att man antingen tar bort den meningen helt eller formulerar den så att man sätter klimatet före utbyggnaden av laddinfrastrukturen.

Anf. 33 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar statsrådet och önskar lycka till på dagens möte.

Vi byter till statssekreteraren. Hur ställer sig regeringen till denna frågeställning?

Anf. 34 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN:

Herr ordförande! Tack för synpunkten om meningen om laddinfrastrukturen!

Regeringen tycker att den här meningen behövs och att den fungerar som den står.

Anf. 35 LORENA DELGADO VARAS (V):

Då anmäler jag en avvikande mening från det, som ska innefatta att man antingen tar bort meningen eller vänder på frågan.

Anf. 36 REBECKA LE MOINE (MP):

Jag tycker att Vänsterpartiet har en väldigt bra poäng och vill gärna ansluta till den avvikande ståndpunkten.

Anf. 37 ORDFÖRANDEN:

Jag kan konstatera att det finns likalydande avvikande ståndpunkter från Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

I övrigt kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går in på dagordningspunkt 5, Direktivet om luftkvalitet (omarbetning). Det är en riktlinjedebatt och en diskussionspunkt.

Anf. 38 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN:

Herr ordförande! Dålig luftkvalitet är fortsatt ett stort folkhälso- och miljöproblem. Trots att luftkvaliteten gradvis förbättras dör varje år cirka 300 000 människor i förtid inom EU till följd av förorenad luft.

Sverige har förhållandevis ren luft och en positiv trend, men luftföroreningarna är ett allvarligt problem även här med uppåt 7 000 förtida dödsfall årligen och stora hälsoeffekter.

Regeringen välkomnar EU-kommissionens förslag till ett uppdaterat och skärpt luftkvalitetsdirektiv. Det är en viktig del av genomförandet av den gröna given och handlingsplanen för nollförorening av vatten, luft och mark, och det samverkar med annan viktig lagstiftning.

Regeringen avser framgent att verka för en ambitiös linje i förhandlingarna samtidigt som både den administrativa bördan för olika aktörer och direktivets ekonomiska konsekvenser för statens budget och EU-budgeten begränsas.

Diskussionen vid miljørådets möte den 20 juni syftar till meningsutbyte och djupare förståelse i fråga om hur medlemsstaterna ställer sig till förslagets ambitionsnivå och till övriga faktorer som är viktiga för att uppnå de föreslagna luftkvalitetsnormerna.

Som ordförande i rådet avser Sverige inte att göra något inlägg i diskussionen på rådsmötet. Behandlingen kommer att fortsätta efter det svenska ordförandeskapet.

Anf. 39 LORENA DELGADO VARAS (V):

Jag avser att lyfta fram den avvikande ståndpunkt som vi har anmält, där vi bland annat nämner att luftkvalitetsnormerna som föreslås ligger betydligt över WHO:s riktvärden och att det inte finns en plan för att uppnå målen. Vi menar att man borde omfatta fler föroreningar såsom black carbon, ammoniak och ultrafina partiklar.

Jag vill också nämna delen om att det ska vara kopplat till en administrativ regionindelning för att få effekt.

I den avvikande ståndpunkten nämner vi bland annat att det finns stora miljöorättvisor i städer, där personer med lägre inkomster bor i områden med högre luftföroreningshalter och så vidare.

Här vill jag passa på att nämna till exempel Förbifart Stockholm, som nu byggs. Man konstaterade att barnen i områdena Skärholmen och Järva kommer att få högre ohälsotal, alltså att fler barn kommer att drabbas av astma och så vidare på grund av föroreningarna som förbifarten kommer att leda till. Man valde ändå, trots de rapporter som fanns om ohälsa, att inte göra någonting åt detta när man påbörjade byggandet av Förbifart Stockholm. Det är ett återkommande problem. Man valde att bygga under jord i de områden där det bor folk med högre inkomster, men man valde att inte göra någonting åt de föroreningar som kommer att bli i de områden där folk har lägre inkomster och kanske inte har möjlighet att försvara framtida barn och så vidare. Det är någonting som jag verkligen vill lyfta fram i det här sammanhanget.

Anf. 40 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Vi i Miljöpartiet vill också lyfta fram vår tidigare ståndpunkt, som har delgivits i miljö- och jordbruksutskottet, och verkligen trycka på att vi måste följa WHO:s riktlinjer.

Jag instämmer i mycket av det som föregående talare har lyft upp som viktiga aspekter.

Anf. 41 LORENA DELGADO VARAS (V):

Jag glömde en fråga som jag hade skrivit här.

I MJU ställde min partikamrat frågan om man kunde tänka sig att skärpa förslaget i linje med WHO:s riktvärden. Då menade man att det inte skulle vara samhällsekonomiskt effektivt med en högre ambitionsnivå.

Jag skulle vilja att statssekreteraren definierar vad som är samhällsekonomiskt effektivt. Vad är man villig att kompromissa med i sådana frågor?

Anf. 42 MARTIN KINNUNEN (SD):

Ordförande! Vi pratade om det här i miljö- och jordbruksutskottet i går. Jag reflekterade över en sak där. Analysen var ju att det här är krav som Sverige skulle kunna klara av.

Finns det någon sorts analys av hur det här kan slå mot enskilda kommuner, exempelvis? Kan det leda till att kommuner i norra delen av Sverige får införa restriktioner gällande vedeldning eller dubbade vinterdäck? Är det något som kan ställa till problem och bli väldigt utmanande, kanske inte på nationell nivå men i vissa delar av landet?

Anf. 43 ORDFÖRANDEN:

Då har vi två avvikande ståndpunkter och två frågor.

Anf. 44 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN:

Jag hörde inte någon fråga i Vänsterpartiets första inlägg, men den kom ju sedan och gällde det här med WHO:s riktlinjer. Jag vill gärna kommentera den.

Jag tror att det råder en missuppfattning här, för direktivet utgår från WHO:s riktlinjer. Däremot har kommissionens konsekvensanalys visat att det är orealistiskt att nå dit till 2030, vilket ju faktiskt är bara några år bort.

Konsekvensanalysen har i stället landat i ett förslag där normerna skärps betydligt till 2030, vilket leder till kraftigt förbättrad folkhälsa för EU:s medborgare. Man kan också visa på stora nyttor i relation till de kostnader som medlemsstaterna drar på sig. Här kommer en koppling till den andra frågan, från Sverigedemokraterna, som jag strax kommer till.

Alternativet är att vi skulle försöka nå WHO:s riktvärden redan till 2030. Vi ska nå dem så småningom; det är så direktivet är utformat. Men frågan är alltså om det är realistiskt att nå dem till 2030.

Om vi skulle ge oss på att nå dem fullt ut i hela unionen till 2030 skulle det vara avsevärt mer kostsamt. Analysen från kommissionen visar också att de positiva hälsoeffekterna i förhållande till det som kommissionen föreslår att vi ska försöka nå till 2030 inte är särskilt stora. De ökar definitivt inte i proportion till kostnadsökningen.

Dessutom vet vi redan nu att det i delar av unionen skulle vara omöjligt att nå hela vägen till 2030. Vi skulle alltså i så fall lägga fram ett förslag som vi vet att vissa medlemsstater inte kommer att kunna leva upp till. Det är helt enkelt för att det saknas tillgänglig teknik för att komma hela vägen i hela unionen till 2030.

Till det kommer att det finns flera medlemsstater som har problem redan i dag med att nå de gällande kraven.

Därmed bedömer regeringen preliminärt att kommissionens förslag ligger på en hög och rimlig ambitionsnivå. Förslaget innehåller en återkommande översyn av normerna, och tanken är att de succesivt ska skärpas så att vi når WHO:s riktvärden. Nollföroreningsvisionen till 2050 sätter också ett tydligt långsiktigt mål som vi ska jobba mot.

Det var den frågan. Jag tror att jag täckte in både Vänsterpartiets och Miljöpartiets frågor. Jag vet inte om det var en definition av vad som är samhällsekonomiskt effektivt, men det var i alla fall ett försök till förklaring.

Ledamoten Kinnunen undrar om det finns någon analys av hur detta slår mot olika kommuner vad gäller till exempel vedeldning och dubbdäck. Nej, någon analys nedbruten på kommunnivå kan jag inte redovisa. Där- emot är vedeldning och dubbdäckskörning som ledamoten nämner två av de aktiviteter som orsakar de här problem i Sverige, och det är framför allt lokalt. Dubbdäckskörning i områden med tät trafik och byggnader som omger gatorna, där luften stannar kvar på samma ställe, är ett välkänt problem på några få platser i landet. Mycket vedeldning vid vissa väder- förhållanden i områden med tätt mellan skorstenarna är ett annat sådant problem som punktvis ger höga halter av partiklar och även andra luftför- oreningar som är skadliga för människor.

Det är alltså korrekt. Sverige omfattas också av förslaget. Ja, det kommer att få konsekvenser för vårt luftmiljöarbete, som syftar till att vi ska undvika dessa 7 000 förtida dödsfall om året. Och kommissionens konsekvensanalys visar att det här är en rysligt bra affär för samhället.

Anf. 45 LORENA DELGADO VARAS (V):

Då har jag ytterligare en fråga om den här konsekvensanalysen som har gjorts, där man menar att till en viss punkt ökar inte de positiva hälsotalen och så vidare.

Har man gjort en socioekonomisk analys av vilka det är som drabbas av de negativa hälsotalen av det som blir kvar, så att säga, det som man anser inte är samhällsekonomiskt effektivt?

Anf. 46 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN:

Jag tackar för frågan. Jag var tvungen att konferera lite då jag själv inte är expert på kommissionens analys, men jag har ju med mig tjänstemän som kan frågan bättre.

Det är korrekt att kommissionen har gjort en omfattande analys, och den är nedbruten på socioekonomiska grupper. Däremot är den inte nedbruten på kommunnivå, vilket var svaret på ledamoten Kinnunens fråga.

Anf. 47 LORENA DELGADO VARAS (V):

Kan statssekreteraren svara på vilka som i slutändan drabbas av de negativa hälsotalen?

Anf. 48 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN:

Låt mig ta ett närliggande exempel. Jag bor själv på en vältrafikerad gata i Stockholm med höga fastighetspriser. Jag skulle gissa att mina grannar företrädesvis tillhör de socioekonomiska grupper som har råd att köpa lägenheter på denna gata, och både vuxna och barn drabbas av luftföroreningarna.

Det finns andra hotspots där andra socioekonomiska grupper drabbas. Det kan vara i närheten av industrier i delar av Europa eller i närheten av trafikleder. Det här slår olika, och jag kan inte utifrån min kunskap eller kommissionens analys dra någon generell slutsats om att vissa socioekonomiska grupper skulle vara särskilt utsatta. Men det finns variationer mellan medlemsstaterna.

Anf. 49 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns avvikande ståndpunkter från Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

I övrigt finns det stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går till dagordningspunkt 6, Övriga frågor. Det gäller a–g, och vi tar dem samlat.

Anf. 50 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN:

Herr ordförande! Som ni har sett finns det på miljørådets dagordning som vanligt ett antal övriga frågor, bland annat Spaniens presentation av dess ordförandeskap och information om den senaste tidens internationella förhandlingsmöten.

Jag har inget särskilt att tillägga utan hänvisar till frågorna som framgår av den kommenterade dagordningen.

Anf. 51 SERKAN KÖSE (S):

Ordförande! Jag vet om det hör hemma i denna diskussion, men jag har en fråga under punkten d om avfallslagstiftningen. Har den illegala avfallshanteringen diskuterats? Det verkar vara ett ostört brottsområde där kriminella tjänar stora pengar, vilket genererar enorma kostnader för

samhället, inte minst för kommunerna. Europol bedömer att avfall och återvinning är framtida nyckelsektorer för brottslighet till följd av skärpta krav på miljö- och klimatområdet.

Med anledning av detta undrar jag om denna fråga har diskuterats på något sätt.

2022/23:45
16 juni

Anf. 52 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN:

Detta ska inte diskuteras på tisdag, men jag kan nämna vad som pågår under svenska ordförandeskapet. Avfallstransportdirektivet tar tydligt sikte på just problemen med illegal avfallshantering och även export till tredjeland och de problem som är förknippade med det. Här finns alltså en rättsakt som förhandlas under svenska ordförandeskapet. Jag hoppas att det var svar på frågan.

Anf. 53 ORDFÖRANDE:

Vi tackar för informationen. Därmed har vi kommit till vägs ände och tackar statssekreterare Daniel Westlén med medarbetare för medverkan vid dagens EU-nämnd.

§ 2 Transport-, telekommunikations- och energifrågor
Statssekreterare Daniel Liljeberg
Återrapport från Europeiska unionens råd för transport,
telekommunikation och energi den 28 mars 2023
Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
transport, telekommunikation och energi den 19 juni 2023

Anf. 54 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar statssekreterare Daniel Liljeberg varmt välkommen.

Vi börjar med återrapport från mötet i rådet den 28 mars. Finns det något att muntligen tillägga till det skriftliga?

Anf. 55 Statssekreterare DANIEL LILJEBERG:

Ordförande! Jag har inget att tillägga men är beredd att svara på frågor om sådana finns.

Anf. 56 ORDFÖRANDEN:

Då går vi in på dagordningspunkterna 3 och 4, Förordning om ändring av förordningar vad gäller att förbättra utformningen av unionens elmarknad.

Anf. 57 Statssekreterare DANIEL LILJEBERG:

Ordförande! Vid ministermötet väntas rådet anta en allmän riktlinje för kommissionens förslag till revidering av EU:s elmarknadsdesign. Förhandlingarna pågår fortfarande i Coreper, och eventuellt kan det bli förhandling på rådsmötet. Det frågas som återstår handlar framför allt om användning av intäkter från så kallade marginalkontrakt för el, processen för kapacitetmekanismer och eventuell förlängning av intäktstaket som infördes i elkrisförordningen förra året.

Vid gårdagens information i näringsutskottet ställdes frågan om flaskhalsintäkter för havsbaserad vind. Kommissionens förslag innebär att flaskhalsintäkter kan användas för att kompensera förnybar elproduktion i ett havsbaserat prisområde om det inte kan tillgängliggöras tillräcklig kapacitet. Förslaget utgör ett tillägg till tidigare prioriterade områden för användning av flaskhalsintäkter. Regelverket innebär alltså inget generellt krav på medlemsstaterna att använda flaskhalsintäkterna för just havsbaserad vindkraft om stamnätet kan använda intäkterna för att bibehålla eller utöka nätkapacitet i stället. Detta är i linje med regeringens ståndpunkt att det inte bör vara tvingande för medlemsstaterna att kompensera enskilda energislag.

Kommissionens förslag presenterades den 14 mars och syftar till att skydda slutkunder på ett bättre sätt och öka elmarknadens motståndskraft mot extremt höga och volatila energipriser. Förslaget innehåller bland annat åtgärder för prisstöd till investeringar i icke-fossil elproduktion i syfte att nå klimatmålen. Kommissionen föreslår också åtgärder som ska främja ett mer flexibelt elsystem och ge konsumenter bättre inflytande när det gäller avtalsformer och möjligheter till prissäkring. Dessutom föreslås en starkare lagstiftning för att främja en öppen och rättvis konkurrens på de europeiska grossistmarknaderna genom ökad transparens och integritet för att motverka insiderhandel och marknadsmanipulation.

Regeringen anser att de delar av den nuvarande elmarknadsdesignen som fungerar väl behöver värnas samtidigt som konsumenter och företag behöver ges bättre möjlighet att stå emot extremt höga och volatila priser vid krissituationer. Den prissäkring som sker på existerande marknader bör värnas i utformningen av nya åtgärder. Det är också viktigt att åtgärder är riktade, baserade på konsekvensanalys när det är relevant och inte medför onödig administrativ börda för myndigheter och företag. Regeringen välkomnar ökad tydlighet i möjligheten att införa direkta prisstöd för prisstabilitet och anser att dessa bör vara frivilliga för medlemsstaterna att införa.

Regeringen anser att all fossilfri elproduktion behövs för att minska Europas importberoende av rysk fossil energi, stärka energiförsörjningen i EU och klara klimatomställningen.

Som jag nämnde tidigare bör det dock inte vara tvingande för medlemsstater att kompensera enskilda kraftslag. Långtgående marknadsingripande åtgärder bör undvikas. Men om det finns särskilda omständigheter anser regeringen att överintäkter från överbelastning bör kunna användas för att stödja kunder. Det är viktigt att EU:s elmarknadsdesign säkerställer ett robust elsystem och god elförsörjningstrygghet, något som är allt viktigare med en högre andel väderberoende elproduktion.

Regeringen anser att stödsystem för flexibilitet bör värna befintliga marknader och omfatta alla fossilfria alternativ till flexibilitet, inklusive fossilfri elproduktion. Regeringen anser också att tydliga roller för nationella och europeiska aktörer och ökat samarbete mellan både nationella myndigheter och mellan EU-byråerna Acer och Esma är viktiga komponenter för välfungerande elmarknader utan insiderhandel och marknadsmanipulation.

Slutligen står regeringen bakom ordförandeskapets intention att anta rådets allmänna riktlinjer på mötet på måndag.

Anf. 58 MONICA HAIDER (S):

Jag tackar statssekreteraren för föredragningen.

Vi hade en avvikande ståndpunkt i näringsutskottet, och den vidhåller vi. Jag hörde dig säga att man bör kunna använda övervinster, men i ståndpunkten står det "om särskilda omständigheter föreligger". Jag vill bara ha ett klarläggande här.

Jag vill också ha ett klarläggande om den havsbaserade vindkraften. Vi vill att det står med i ståndpunkten.

Anf. 59 LORENA DELGADO VARAS (V):

Vi kan inte höra att man är villig att förändra själva modellen utan att man i stället försöker sätta plåster på bristerna. Vi står därför kvar vid vår avvikande ståndpunkt där vi menar att produktionskostnaderna för energi måste återspeglas i det människor och företag betalar. Vi anser också att modellen inte gynnar den omställning vi behöver på energiområdet, vilket vi tycker är tråkigt. Dessutom tror vi att framtiden ligger i förnybar elproduktion, så det vill också lyfta fram. Vi står fast vid den avvikande ståndpunkt vi anmälde vid tidigare EU-nämnd och i näringsutskottet.

Anf. 60 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Miljöpartiet vill också lyfta fram tidigare avvikande ståndpunkt och betona att det är viktigt att försöka få fram en marknad som är lämplig för förnybar energiproduktion, till exempel genom att tillåta handel närmare faktisk produktion.

Anf. 61 ORDFÖRANDEN:

Vi har alltså två meddelanden om avvikande ståndpunkt i enlighet med tidigare och frågeställningar från Socialdemokraterna.

Anf. 62 Statssekreterare DANIEL LILJEGREN:

Jag uppfattade att Miljöpartiet och Vänsterpartiet anmälde avvikande ståndpunkt, så jag svarar bara Socialdemokraterna.

Det är viktigt att vi är nogga med orden. I ståndpunkten står det exakt: ”Långtgående marknadsingripande åtgärder bör undvikas, men om särskilda omständigheter föreligger anser regeringen att överintäkter från överbelastning bör kunna användas för att stödja kunder.” Jag hoppas att vi har hört varandra korrekt.

När det gäller vindkraften står det inte i ståndpunkten att den ska få något särskilt stöd. Som jag förklarade här och i näringsutskottet i går: Sedan kommissionens förslag, där detta fanns med från början, har regelverket preciserats, vilket innebär att risken för att en producent ska bli dubbelt ersatt minskar. Så uppfattar jag förändringarna. För medlemsstaterna innebär detta att de ska använda flaskhalsintäkter för att upprätthålla eller utöka kapaciteten och i tredje hand också kunna ersätta förnybar elproduktion till havs, och det måste inte bara vara vind. Detta är frivilligt.

Eftersom den svenska ståndpunkten är att vi inte vill stödja enskilda energislag uppfattar vi att detta ligger inom den svenska ståndpunkten.

Anf. 63 MONICA HAIDER (S):

Vi står kvar vid vår tidigare ståndpunkt med ett tillägg om vindkraften.

Anf. 64 MARTIN KINNUNEN (SD):

Förs det någon diskussion i förhandlingarna om att tala om fossilfri kraft i stället för förnybar kraft till havs? Om det inte är ett enskilt energislag, vilka andra förnybara kraftkällor till havs tänker regeringen på?

Anf. 65 LORENA DELGADO VARAS (V):

Jag glömde en sak. Förra gången tog jag upp problemet med de multinationella företag som vill använda energiproduktionen för andra saker än vad vi vill.

Jag saknar faktiskt en tanke om hur man skulle kunna säkerställa att energiproduktionen i första hand täcker våra behov och inte de multinationella företagens kontrakt och vinster.

Anf. 66 Statssekreterare DANIEL LILJEBERG:

När det gäller Martin Kinnunens fråga om vindkraft leder tanken väldigt snabbt dit. Men det handlar om förnybara elproduktionskällor till

havs. Det är tekniker som kanske inte är så mogna än eller så stora. Men jag bedömer att det skulle kunna vara sol, vågor och vind.

Men som jag sa i tidigare anförande ska medlemsstaterna, och kanske framför allt Sverige, i första hand använda flaskhalsintäkter för att upprätthålla eller utöka kapaciteten. Därmed uppfattar vi att det till stor del är frivilligt om man ska behöva betala tillbaka till denna typ av produktionsslag.

Detta infaller relativt sällan eftersom det krävs att man har en koppling till två prisområden, vilket är hyfsat ovanligt. Det var svaret på den frågan. Martin Kinnunen får gärna följa upp med ytterligare frågor.

När det gäller frågan om hur vi ska se till att energin inte kommer de multinationella företagen till nytta i stället för konsumenterna anser jag att det finns flera saker i denna akt som gör att det finns möjligheter att upprätthålla prisstabilitet, vilket till stor del gagnar konsumenterna hushållen och företagen som konsumerar el och energi. Och det finns flera förslag som faktiskt stärker slutkunden på elmarknaden. Så det är till viss del tillgodosett i denna akt. Jag tar gärna emot flera frågor från Lorena Delgado Varas om hon vill vara lite mer specifik kring sina synpunkter.

Anf. 67 MARTIN KINNUNEN (SD):

Det var en fråga som jag inte fick svar på. Förs det någon diskussion bland andra medlemsstater om att fokusera på fossilfri kraft generellt och inte enbart på förnybar kraft till havs?

Anf. 68 LORENA DELGADO VARAS (V):

Vi har tidigare tagit upp exemplet med multinationella företag som köper upp energiparker för att använda energin till andra länder eller kanske till att i framtiden skapa vätgasproduktion och så vidare och som inte avser att gynna samhället lokalt eller ens inom EU. Det är dessa farhågor som vi har och som man kanske behöver fundera kring.

Anf. 69 Statssekreterare DANIEL LILJEBERG:

När det gäller den sista frågan vill jag säga att många centrala delar av det som vi ändå tycker fungerar med dagens elmarknad bibehålls, till exempel att vi har elprisområden. Vi har fyra i Sverige. I andra länder har man färre elprisområden. Det gör att elproduktionen i ett område stannar i detta område och gagnar slutkonsumenten i detta elområde.

Jag vet inte om det var svar på frågan. Men det är ändå ett sätt att skydda de lokala elkonsumenterna, så att de får ta del av den lokala eller regionala energiproduktionen.

När det gäller diskussionen om fossilfria energislag handlar förslaget generellt om fossilfria energislag. Nu pratar vi just om den tredje punkten kring vad flaskhalsintäkterna ska kunna användas till. Där pratas det bland övriga länder om förnybara elproduktionsslag till havs. Så är det. Jag tror faktiskt inte att det är en omfattande diskussion bland andra medlemsländer om att uttrycka sig om fossilfrihet där. Det var svar på den frågan.

Anf. 70 ORDFÖRANDEN:

Jag finner att det under dagordningspunkt 3, Förordning om ändring av förordningarna (EU) 2019/943 och (EU) 2019/942 samt direktiven (EU) 2018/2001 och (EU) 2019/944 för att förbättra utformningen av unionens elmarknad, finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt, med avvikande ståndpunkt anmäld från Vänsterpartiet i enlighet med tidigare framförd avvikande ståndpunkt, avvikande ståndpunkt anmäld från Miljöpartiet i enlighet med tidigare framförd avvikande ståndpunkt och avvikande ståndpunkt anmäld från Socialdemokraterna i enlighet med tidigare framförd avvikande ståndpunkt, inklusive vindkraft.

Jag finner att det under dagordningspunkt 4, Förordning om ändring av förordningarna (EU) 1227/2011 och (EU) 2019/942 för att förbättra unionens skydd mot otillbörlig marknadspåverkan på grossistmarknaden för energi, finns stöd för regeringens här redovisades ståndpunkt med avvikande ståndpunkt anmäld från Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna i enlighet med dagordningspunkt 3.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Övriga frågor, a–c.

Anf. 71 Statssekreterare DANIEL LILJEBERG:

Herr ordförande! Jag har ingenting att tillägga.

Anf. 72 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar statssekreteraren med medarbetare för medverkan vid dagens sammanträde och önskar en trevlig helg.

§ 1 Miljöfrågor	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 2 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	1
Anf. 3 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 4 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	1
Anf. 5 ANNA LASSES (C).....	2
Anf. 6 MATILDA ERNKRANS (S).....	2
Anf. 7 REBECKA LE MOINE (MP).....	2
Anf. 8 LORENA DELGADO VARAS (V)	3
Anf. 9 LUDVIG ASPLING (SD).....	3
Anf. 10 MATILDA ERNKRANS (S).....	3
Anf. 11 JYTTE GUTELAND (S)	4
Anf. 12 MATILDA ERNKRANS (S).....	4
Anf. 13 MARTIN KINNUNEN (SD).....	4
Anf. 14 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	5
Anf. 15 MATILDA ERNKRANS (S).....	5
Anf. 16 REBECKA LE MOINE (MP).....	6
Anf. 17 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	7
Anf. 18 JYTTE GUTELAND (S)	7
Anf. 19 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	8
Anf. 20 MATILDA ERNKRANS (S).....	8
Anf. 21 ORDFÖRANDEN.....	9
Anf. 22 LORENA DELGADO VARAS (V)	9
Anf. 23 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	9
Anf. 24 MARTIN KINNUNEN (SD)	10
Anf. 25 MATILDA ERNKRANS (S).....	10
Anf. 26 ORDFÖRANDEN.....	10
Anf. 27 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	10
Anf. 28 LORENA DELGADO VARAS (V)	11
Anf. 29 REBECKA LE MOINE (MP).....	11
Anf. 30 JYTTE GUTELAND (S)	11
Anf. 31 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	12
Anf. 32 LORENA DELGADO VARAS (V)	12
Anf. 33 ORDFÖRANDEN.....	12
Anf. 34 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN	12
Anf. 35 LORENA DELGADO VARAS (V)	12
Anf. 36 REBECKA LE MOINE (MP).....	13
Anf. 37 ORDFÖRANDEN.....	13
Anf. 38 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN	13
Anf. 39 LORENA DELGADO VARAS (V)	13
Anf. 40 REBECKA LE MOINE (MP).....	14
Anf. 41 LORENA DELGADO VARAS (V)	14
Anf. 42 MARTIN KINNUNEN (SD)	14
Anf. 43 ORDFÖRANDEN.....	14
Anf. 44 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN	14
Anf. 45 LORENA DELGADO VARAS (V)	15
Anf. 46 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN	16
Anf. 47 LORENA DELGADO VARAS (V)	16
Anf. 48 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN	16

Anf. 49	ORDFÖRANDEN.....	16
Anf. 50	Statssekreterare DANIEL WESTLÉN	16
Anf. 51	SERKAN KÖSE (S).....	16
Anf. 52	Statssekreterare DANIEL WESTLÉN	17
Anf. 53	ORDFÖRANDEN.....	17
§ 2	Transport-, telekommunikations- och energifrågor.....	18
Anf. 54	ORDFÖRANDEN.....	18
Anf. 55	Statssekreterare DANIEL LILJEBERG.....	18
Anf. 56	ORDFÖRANDEN.....	18
Anf. 57	Statssekreterare DANIEL LILJEBERG.....	18
Anf. 58	MONICA HAIDER (S).....	19
Anf. 59	LORENA DELGADO VARAS (V)	19
Anf. 60	REBECKA LE MOINE (MP).....	19
Anf. 61	ORDFÖRANDEN.....	20
Anf. 62	Statssekreterare DANIEL LILJEGREN.....	20
Anf. 63	MONICA HAIDER (S).....	20
Anf. 64	MARTIN KINNUNEN (SD)	20
Anf. 65	LORENA DELGADO VARAS (V)	20
Anf. 66	Statssekreterare DANIEL LILJEBERG.....	20
Anf. 67	MARTIN KINNUNEN (SD)	21
Anf. 68	LORENA DELGADO VARAS (V)	21
Anf. 69	Statssekreterare DANIEL LILJEBERG.....	21
Anf. 70	ORDFÖRANDEN.....	21
Anf. 71	Statssekreterare DANIEL LILJEBERG.....	22
Anf. 72	ORDFÖRANDEN.....	22